

МЕДИЦИНСКО СПИСАНИЕ

ИЗДАВА

ВАРНЕНСКОТО МЕДИЦИНСКО ДРУЖЕСТВО

Излиза на 1, 10 и 20 число сѣки мѣсецъ

ЦѢНАТА ЗА ГОДИНА
Въ БѢЛГАРИЯ 8 ЛЕВА
Въ СТРАНСТВО 8½ « златни

ПОДПИСКИ СЕ ПРИЕМАТЪ
ВЪ РЕДАКЦИЈАТА НА
«Медицинско Списание», Варна

РЕДАКЦИОННИЙ КОМИТЕТЪ:

Д-ръ Юрдановъ
„ Пюскиллиевъ

Д-ръ Севвовъ
Ивановъ.

СЪДЪРЖАНИЕ: Популярна Медицина. — Домашна Медицина. — Училищна пиенна.

ПОПУЛЯРНА МЕДИЦИНА

ИЛИ

ДАВАННЕ ПОМОЩЪ НА БОЛНИ И РАНЕНИ ВЪ ОТСЪТСТВИЕ
НА ЛѢКАРЪ.

(Продължение отъ брой 21.)

Отравание съ алкали (лешин). Сливнитѣ разтвори отъ потаса, сода, аммоннакъ или варъ, могатъ да произведѣтъ сѣщитѣ тежки повреди, както и сливнитѣ киселини. Въ подобни случаи се дава за пиение вода, оцетна вода, лимонада въ голѣмо количество, като същевременно се предизвика и блюванне.

Трѣбва да се знае за общо правило, че въ всѣхъ случай

на отравяне трѣбва да се предизвика колкото е възможно повече блуване и да се вика на бързо лѣкаря, а до неговото пристигане да се подават и другитѣ видове помощи както се каза по горѣ.

Ако признацитѣ на остро възпаление на стомаха се появятъ въ хора страдающи отъ ревматически или гутозни болки, то тѣ повечето биватъ въ зависимостъ отъ тѣзи болѣсти. Въ такива случаи сж ползъни топлички алкалически бани, или топли кратковременни бани, сухи или кървави банки въ областта на стомаха или на гърба, синапизми които се държатъ по 10 — 15 минути и се повтарятъ 2 — 3 пѣти презъ деня върху мѣстата гдѣто обикновено се появява болката. Често болкитѣ на стомаха изчезватъ бързо ако се тури подъ лѣжничката нѣкой омекчителенъ пласторъ; въ сжщото време на болния се дава храна както при обикновено възпаление на стомаха. Острото възпаление на стомаха може да бѣде въ зависимостъ отъ нѣкоя кожна болѣстъ; тѣй напримѣръ при изгубване на млѣчнитѣ нѣпки (мундарлѣкъ) въ дѣцата може да се появятъ признаци въ стомаха и въ нервния системъ, които по нѣкога биватъ твърдѣ тежки. Въ подобни случаи се правятъ продължителни топлички бани, тургатъ се малки везикатори по странитѣ или главата, държи се диета, правятъ се клизми.

Ако възпалението на стомаха е послѣдствено на прекратяването на еморидитѣ или мѣсечното течение, то трѣбва тѣзи кръвотечения да се предизвикатъ, като се лѣгува сжщевременно и стомаха. Трѣбва да се растриватъ краката отъ хълбоцитѣ до петитѣ съ О-де-колонъ, съ ароматическо вино или съ аммониаченъ сапунъ. Сухото растриване на тѣзи части, или паровитѣ бани въ долнитѣ части съ ароматически растения и 20 — 30 грамма аммониакъ на една баня, сжщо сж полезни. Двѣ пиявици турени на потребното мѣсто сжщо сж полезни.

Ако възпалението е слѣдствие на прекратяването на едно обикновено испотяване на рждетѣ, на краката и пр. трѣбва това испотяване да се предизвика. Въ такъвъ случай

се препоръчват топли алкалически или парови бани и подиръ тѣхъ едно топло лѣгло. Тѣй сѣщо тѣзи части могатъ да се растриватъ три-четири пжти на день за да се стоплятъ.

Болѣстѣта на стомаха ако се поддържа отъ едно скърбно състояние, противъ нея сѣ ползѣни продължителнитѣ бани, афоннитѣ препарати, чай отъ макови глави и др. Въ сѣщото време трѣбва да се дѣйствува морално върху болния, да му се говори за нѣща които могатъ да го занимаватъ, да се насърдава, като му се общава едно добро бѣджѣе. Гнѣва който отравя толкова сѣщества и погубва толкова семейства, не само произвежда аноплетични припадѣци и кожни изривания, но може да произведе и растройство въ стомаха. Това трѣбва да се лѣкува сѣщо както и онова произведено отъ нередовно хранение.

Острото възпаление на стомаха може да земе много по лошъ и тежѣкъ видъ отъ колкото този който описахме.

Присѣтствнето на лѣкаря въ такива случаи става още по необходимо, защото хората които нѣматъ медицински познания могатъ да побъркатъ тѣзи болѣсть съ много други, гдѣто трѣбва бързо да се дѣйствува.

Остро възпаление на чрвата. Болката въ тѣзи болѣсть се чувствова по долу отъ областѣта на стомаха. Корема е подутъ, горѣщъ и често бива тѣй болѣзненъ, щото не може да търпи ни най-малко натисканне. Болния повръща жлъчка, лиги, а нѣкога и испражнителни материи; има хѣлцавица, голѣма жажда; пулса му е бързъ и слабъ. Противъ тѣзи болѣсть сѣ ползѣни: кръвопусканне общо или мѣстно, маслени или гумозни питиета съ малко алкоолатура или екстрактъ отъ аконитъ (ядиче); мазни растривания на корема или по-добрѣ растриванне съ живачна мазъ; омекчителни налагання приготвени съ възвара отъ макови глави или твърдѣ топли омекчителни лани, ако болния може да ги търпи; и омекчителни клизми на всѣки четири часа. Малко топла баня сѣщо дѣйствува добрѣ, но ако болката е много силна, тогава по-добрѣ е банята да бѣде по-топла, отпървомъ на 36 до 38 сантиграда, а послѣ да се остави да охладѣе до 34 — 35 сантиграда.

Лѣченнето съ баня е най-добро въ тѣзи болѣсти; но ако болѣстта е причинена отъ отрова или отъ глисти, разбира се че трѣбва да се дѣйствува и противъ причината.

По нѣкога тѣзи болѣсти е причинена отъ нивагинация или вътрѣшно претисканне на чървата; въ подобни случаи съ операция може да се помогне на болния.

При една такава тежка болѣст, често става нужда да се употребяватъ опиациенни приготовления за да се успокои нервния системъ; тѣзи приготовления обаче само лѣкаря може да ги предпише и да оцѣни тѣхната полза.

Затиснати кили. Ако една кила се остави безъ никаква подвързка или пъкъ подвързката (каиша) не я подкрепи добръ, тогава се случва тя да се затисне и да произведе всичкитѣ явления на остро възпаление на чървата. Въ такъвъ случай трѣбва да се вика лѣкаря бързо, защото въ такава една кила чървото може да гангрениеся въ 15 или 18 часа и тогава смъртта е вече неизбежна. Топлитѣ налагащия върху такива затиснати кили сж полѣзни, защото тѣ намаляватъ възпалението и олекчаватъ вкарванието на килата, ако тя може още да се вкара въ корема и най послѣ тѣ правятъ операцията по-малко опасна, ако такава е нуждна.

Килитѣ (изсипване) сж срѣщатъ доста често; нѣкои си исчисляватъ даже че на 20 души се пада по единъ килавъ. Тѣ могатъ да обематъ разни части на корема, но по често се случаватъ на пѣпа, на паховата област и подъ паховата област. Килата никога не трѣбва да се остава свободна, но трѣбва да се вкарва въ коремната буфна и да се задържа съ бандажъ (каишъ) който да се носи деня и нощя. За разнитѣ видове кили, има и разни бандажи. Тѣ се продаватъ въ аптекитѣ.

Най-лѣсно се вкарва килата въ корема, когато болния лѣгне на гърба си, прегъне браката си и главата си къмъ корема и съ двѣ ръце хване килата и малко по малко я претисне. Ако килата не влиза лѣсно, то болния не трѣбва да я пресиља, а да повика по бързо единъ лѣкаръ и въ това време да лѣжи въ лѣгло. Има кили които не могатъ да се вкаратъ

защото дълго време се стояли свободни; такива кили не трѣбва да се вкарватъ съ усилие, а само да се подкрѣпятъ съ подвързка.

Дизентерия. Епидемическата дизентерия (кървавъ поносъ) наченва обикновенно съ неясни колики и единъ жлъченъ поносъ; послѣ това се появява треска и постоянна нужда за ходение повънъ. Испражненията сж въ малко количество, слизисти, бѣлизникави а послѣ кървави. Ако болѣстѣта се продължи, болкитѣ се усплватъ, тъй сжщо и треската. Ходението повънъ бива толкова на често, щото болния изнеможава и става често нужда да му се турятъ кърпи за да ходи подъ себе си. Испражненията иматъ особенна зловонна миризма; тѣ сж по нѣкога червеникави като омито мѣсо, по нѣкога по тъмни а даже и черни. Лицето на болния се много пзмѣнява, жаждата е голѣма и постоянна и колкото пѣти болния пне нѣщо, тутакси и осѣща нужда да ходи за себе си. Тѣзи болѣстѣ е не само епидемическа но и заразителна и ако тя се разпространяваше на такива обширни пространства както въ среднитѣ вѣкове подъ двойното влияние на народна бѣдность и съвършенно отсъствие на публична гигиена, тя би била по смъртоносна отъ колкото хорелата. Причинитѣ на тѣзи болѣстѣ сж различни: студена влага, горѣщини, голѣмо натрупване на хора безъ да се зематъ достаточни мѣрки за чистота; лоша храна, незрѣли плодове като напиримѣръ незрѣлото грозде което въ войната отъ 1792 год. е произвело една много лоша дизентерия въ Пруската войска; въздухъ натоваренъ съ миазми отъ трупове, нечиста вода за пиеие и заразяване. Въ случай на дизентерическа епидемия, трѣбва да се носи фланеленъ поясъ, да се провѣтрятъ често стаятѣ, да се държи къщата и около нея твърдѣ чисто, да се опушва често съ хлоръ, храната да бжде умѣренна и да не се промѣнява, а най малкия поносъ да се лѣкува незабавно.

Ако въ семейството се разболѣе нѣкой отъ тѣзи болѣстѣ, трѣбва да се тури калцевъ хлоруръ въ пощното гърне, въ пушкина и въобще вредъ гдѣто има подозрителни испражнения,

защото чрезъ тѣхъ най-много се разпространява болѣстѣта; а дизентерията трѣбва да се лѣкува отъ самото начало, защото колкото тя се продължава, толкова болния повече ослабва и болѣстѣта става по опасна. При лѣченпето на дизентерията помощта на лѣкаря е необходима. Отпървомъ се дава на болния да пие по 2 — 3 лѣжици на часъ отъ слѣдующето лѣкарство: екстрактъ отъ катеху, отъ ратанія и Сиденхамовъ лауданумъ по единъ граммъ, вода 150 грамма и захаръ или медъ колкото е нужно да се подслади. Ако болния е слабъ ще му се дава по малка доза; а на дѣца още по малка. Освѣнъ това може да се направи възвара отъ коренъ на ратанія или отъ кора на мешови клопи по 8 до 15 грамма на 1000 гр. вода и да се дава на болния да пие малко по малко. Също може да му се даде да пие бѣлтѣчна вода, единъ бѣлтѣкъ отъ яйце разбитъ добръ въ 500 грамма сладка вода. Ако болнитѣ въ корема сж много силни, да се турятъ широки лапи върху него отъ леноно семе или пѣкъ омекчителни налагания или пѣкъ още по-добръ болния да постои малко въ топла баня (вана) водата на която да е отъ 34 до 35 даже 36 до 38 градуса. Ако болѣстѣта не е толкова силна може отъ начало да се дава на болния 2 — 3 даже 4 пъти на день отъ двѣ до петъ капки Сиденхамовъ лауданумъ на едно парченце захаръ. Въобщее лауданума е полѣзенъ противъ повечето видове колики.

Противъ дизентерията се дава и ипекакуана въ блювателна доза, 1 граммъ и 25 сантиграмма раздѣлено на 3 или 4 праха, отъ които болния зема по единъ на всѣки четвъртъ часъ. На слаби болни или на дѣца се дава половина или само четвъртъ отъ тѣзи доза. На слѣдующий день или на третий день се дава едно легко очистително: манна и тамаринъ по 30 грамма да кипнатъ половина часъ въ 120 грамма топла вода, прецежда се и се прибавя въ водата 10 грамма натриевъ сулфатъ. Ако болѣстѣта се продължи, тогава се дава на болния да пие слѣдующето лѣкарство: муцилажъ отъ арапска гумма 30 грамма, вода 200 грамма, Сиденхамовъ лауданумъ 80 сантиграмма и простъ сиропъ 30 грамма. Като питие се дава на болния настой (чай) отъ ячменикъ, отъ бѣлъ слѣзъ, вода съ гумма или бѣлтѣчна вода, но болния трѣбва да пие по малко.

Слѣдъ преминуването на болѣстѣта болния въобще бива слабъ и има още нужда отъ лѣкарска помощъ.

Лошо смиланне (бабичасване). При тѣзи болѣсти има главоболие, апетита се изгубва, языка е покритъ отъ единъ жълтигъвъ пластъ, болния има повдиганне да блюва, силитѣ му сж опаднали и често има колики и поносъ. Болния трѣбва да пази диета и да пие расхладителни питиета като напримѣръ лимонада, чай отъ пиръ, отъ сладко дръвце. Ако тѣзи средства се окажатъ недостатъчни, то се дава на болния 10 или 15 сантиграмма еметикъ растопенъ въ една чаша вода малко топла или му се дава едно очистително, напримѣръ 30 или 40 грамма натриевъ или магнезиевъ сулфатъ растопенъ въ три чаши вода, отъ които болния испива по една чаша на всѣки четвъртъ часъ. Това очистително се зема сутрень на гладно сърдце. Ако стомаха е болѣзенъ, языка червенъ на върха и ако има сърдцебиение, тогава освѣнъ диетата и горнитѣ питиета, трѣбва болния да направи и една малко топла баня и да си тури банки въ областъта на стомаха и мѣжду плъшнитѣ. Ако бабичасването е причинено отъ простудяване, тогава болния трѣбва да направи нѣколко алкалически бани.

Газове или вътрове. Газовѣтъ които обикновено се образуватъ въ чървата биватъ за нѣкои хора една доста тежка болѣстъ, не че заплащватъ живота, но защото причиняватъ много страдания. Стомаха и чървата като се намиратъ винаги подути отъ газове, ослабватъ много, смиланнето става бавно и мѣчно и често бива много болѣзнено; и тогава се образуватъ вътрове. Корема може да се подуе двойно и даже тройно, тѣй щото болния се почти задушава, за това въ такива случаи болнитѣ си пѣхатъ прѣстъ въ гърлото за да блювнатъ и да имъ поотлегне. Трѣбва внимателно да се търси причината на тѣзи болѣсти; почти винаги тя зависи отъ непазение на гигиеническитѣ правила, за това и мѣрнитѣ които трѣбва да се зематъ противъ нея трѣбва да бждатъ гигиенически: да се избира добра храна, да се дъвче добръ, не трѣбва много да се пие въ време на яденето, ако ще би и чиста вода и да не се пие много въ

времето отъ едно яденне до друго; жилището да бѣде сухо и топло, свѣтло и обширно, дрѣхитѣ сѣщо да бѣдѣтъ топли, редовно да се правятъ движения, расходи, спорѣдъ силитѣ на болния, да се избѣгватъ душевни вълнения и пр. Ако всичкитѣ тѣзи средства се окажатъ недостатъчни, тогава може да се прави електризация върху корема, особено слѣдъ яденне. Растриванията сѣщо сѣ полѣзни; а вътрѣшно ще се лѣкува съ чаеве отъ мелиса, отъ семена на анасонъ, на копаръ, кориандръ и др. Слѣдующето лѣкарство сѣщо е полѣзно противъ вѣтроветѣ, когато стомаха и чрввата сѣ ослабнали: счукани шикалки 4 грамма, сиропъ отъ портокалови кожи 90 грамма, копарева вода 180 грамма; отъ този смѣсъ болния да пие по една чорбяна лъжица на всѣкий часъ.

Катаръ на стомаха и истралия. Подъ тѣзи названия се описватъ множество болѣсти на стомаха, при които не се осѣща горѣщина на кожата и почти никога нѣма треска, но смиланнето бива мѣчно, малко или много болѣзнено, апетита е неправиленъ, има кисели оригвания, повдиганне за блюване, главоболне, едно душевно страдание безъ причина. Подиръ яденне всичкитѣ тѣзи явления се осилватъ и смиланнето често трае цѣлъ день. Причинитѣ на тѣзи болѣсти сѣ различни. Въ едни хора болѣстята се произвежда отъ много яденне, или отъ лютти ястия, въ други отъ недостаточно храненне; въ едни отъ много бързо яденне или отъ храненне въ неопредѣлени часове; въ други отъ много пиенне въ време на яденнето или даже преди или подиръ яденнето. Едни злоупотрѣбляватъ съ силни спиртни питиета, други съ тютюнъ, други пъкъ иматъ силни душевни вълнения, скърбъ и пр. На нѣкого е билъ нанесенъ ударъ въ корема, на други жилището е влажно и тъмно; на едни се е прѣкратила нѣкоя обичайна потъ, на други е исчезналъ нѣкой лишей или му се затворила нѣкоя стара рана, други пъкъ иматъ глисти и пр. Тѣзи причини както се вижда край нѣматъ и по нѣкога е твърдѣ мѣчно за да се издирятъ, за това лѣкаря трѣбва подробно да распитва болния. Като се узнае причината на болѣстята, трѣбва най-напредъ тя да се

отмахме, послѣ се нарежда диетата която болния трѣбва да пази, препорѣчва му се умѣренъ и редовенъ животъ, дава му се да прави бани малко или много продължителни тургаты се често банки върху болѣзненитѣ мѣста. Ако кожата не дѣйстви-ва добръ, болния трѣбва да прави парови или алкалически бани. Противъ киселитѣ оригвания се дава прахъ отъ бѣлъ тебеширъ, който се зема въ началото на всѣко яденне. Тѣжъ сѣщо и бисмутовъ субнитратъ ако се зема по половина лъжичка съ малко вода преди яденне е добро средство противъ много болки на стомаха. Варовата медицинална вода сѣщо е полѣзна въ подобни случаи; тя се зема по една и половина чорбяна лъжица размѣсена съ три лъжици буѣйонъ. Ако тѣзи двѣ послѣдни средства се оказатъ полѣзни, тѣхното приеманне може да се продължи дълго време, съ мѣсеци, безъ никаква вреда. Твърдѣ често хроническия катаръ на стомаха бива доста тежъкъ и представлява голѣми мъчности въ лѣкуването, за което се иска твърдѣ опитенъ лѣкаръ. Тѣзи болѣсти е отъ числото на онѣзи, които по добръ се лѣкуватъ съ минерални води.

Хроническия катаръ на стомаха и катара на стомаха и чървата често докарватъ подиръ себе си затвърдѣлости и подутости. Въ тѣхъ сѣщо се случаватъ щото болния да блюва черна кръвъ или испражненията му да бѣждатъ пълни съ кръвъ. При такава случайность трѣбва бързо да се повика лѣкаръ, а до гдѣто той пристигне болния трѣбва да лѣжи неподвижно въ едно лѣгло и на всѣки 5 или 10 минути да гълта по едно малко парченце ледъ.

(Слѣдва.)

Домашна медицина.

Болѣзното състояние на малкитѣ дѣтца.

Нѣма нищо по-мѣчно и по-деликатно въ медицината отъ болкото да се лѣкува едно болно дѣте, казва извѣстниятъ специалистъ Д-ръ Жюль Симонъ въ една отъ своитѣ клинически лекции. Тази мъчнотия послѣдва не само отъ това, че приз-

нацитѣ на нѣкои болѣсти въ дѣцата се прѣдставляватъ подъ другъ видъ и форма отъ колкото въ възрастниѣтъ чловѣкъ; но още дѣтето неможе да говори и не умѣе да анализира своитѣ си чувства, за да помогне, както на себе си тѣй сѣщо и на обрѣжающитѣ лица.

Дѣтето, когато е болно, не само физиономията и начинѣтъ на плачението се промѣняватъ въ него, но още физическото състояние на очитѣ, устата, гърдитѣ и корема, както и дѣятелността на дихателниѣтъ органи, тѣй сѣщо количеството и съставѣтъ на тѣлесниѣтъ течности. Освѣнъ горниѣтъ признаци има тожѣ и възвишение на тѣлесната температура, която трѣбва да знаенъ по какъвъ начинъ може да се измѣрва. Това става като се тури единъ термометръ подъ коя и да бѣде мишница и се остави около 15 минути, додѣто живакѣтъ се застои на пзискваниѣтъ градусъ. Тази операция, която се вижда лѣка, прочее, не е тѣй както се прѣдполага и малко хора се намиратъ които да умѣятъ употреблението на термометра. Този послѣднийтъ трѣбва да бѣде прилепенъ до епидерма (кожата) бѣзъ да допира до ризата на болното. Прѣди истерлеванieto отъ подъ мишницата нужно е да се констатира колко градуса топлина показва: иначе ако би да се приглѣда термометра слѣдъ като се отстрани отъ положеното мѣсто, дава се възможность на живакѣтъ да спадне на доло, и слѣдователно неможе да се добие вѣрната температура. Понеже не е практично употребляванieto на подобенъ термометръ, посрѣдъ повривкитѣ и разнитѣ миризми и нечистотии на болното, за това да се прѣдпочете единъ другъ инструментъ, който ся нарича (*thermomètre à maxima*) на който живакѣтъ се спира на намѣрената тѣлесна температура, което свободно може да се констатира, даже и дълго врѣме слѣдъ остраниванieto на термометра, защото живакѣтъ не може да спадне на доло отъ само себеси безъ да се истърси инструмента съ ржката.

Повишението на тѣлесната температура се счита днесъ, като единъ отъ първостепенниѣтъ характери на болезното състояние, когато дълго врѣме се вѣрваше, че числото на пулса

прѣудолевалъ всичкитѣ други признаци. Тѣзи двѣ явления върватъ на едно; може да се вземе, като общо правило, че повишеннето на тѣлесната температура отъ единъ градусъ до другъ съотвѣтствува на 8 пулсаций повече отъ колкото въ нормалното положение; но това правило има свое исключение: понеже на често се случавя, като напр. температурата въ тифозната трѣска да се възвиши до 40° и да съотвѣтствува само на 100 пулсаций въ минута.

Нѣка дойдемъ до въпросътъ, 40° температура, което е твърдѣ опасна въ възрастнитѣ хора, показва въ малкитѣ дѣца една обикновенна трѣска, за което не трѣбва ни най малко да се страхуваме, даже и една температура отъ 41° не прѣдставлява същата опасностъ въ дѣцата, както въ възрастнитѣ хора. Дѣйствиелно възвишеннето на тѣлесната температура удостовѣрява едно болѣзно състояние, понеже това се срѣща въ кашлицитѣ, въ брусницата, въ тифозната треска и др. но това не значи, че болѣстѣта е взела лоша въ ходъ и влоши къмъ опасностъ. Тѣй шото, трѣбва да обърнемъ повече сериозно внимание на продълженнето и постоянството на трѣската, отъ колкото на самата болѣстъ, която прѣди да се усложни, нужно е да се повика на помощъ въщото лице. Това не значи, че възвишеннето на температурата е безразлично за едно малко дѣте, но не трѣбва да се страхуваме и да отдаваме по голѣма важностъ отъ колкото трѣбва напр. една проста простуда, бѣзъ гърлоболне (*angina*) или една обикновенна хронотница въ едно малко дѣте се придружава въобще съ една температура отъ 39° , обаче бѣзъ да се намира въ опасностъ малкото болно. Слѣдъ два или три дена аксеза на треската преминава и дѣтето оздравя. Тази лѣсностъ по променяването на температурата въ малкитѣ дѣца ни припомиюва единъ опитъ, който Д-ръ Edwards е направилъ и доказалъ, именно отъ каква искусствена топлина се нуждаятъ малкитѣ същества, за да могатъ да противостоятъ на окръжающата температура. Обикновенно, тази послѣдната въ хвърковатитѣ птици възлиза до 40° когато 8 дневнитѣ птиченца,

като се взематъ отъ гнѣздото и отдѣлятъ отъ родителитѣ имъ, тѣхната температура спада до 36° и 35° . А като се отдѣлятъ едно отъ друго, тѣ изгубватъ до 17° въ разстояние на единъ часъ, и достигатъ да иматъ само два градуса топлина повече отъ колкото въкканната температура.

Бързината на пулса въ малкитѣ дѣца съотвѣтствува на тѣлесната температура, неговитѣ пулсаций възлизатъ до 120 на брой въ нормално положение; само тогава показватъ треска и болѣзно състояние, когато тѣ (пулсациитѣ) надминаватъ отъ 130 или 140 на брой. Нетрѣбва да се объзкуражаваме освѣнъ ако числото на пулсациитѣ съотвѣтствува съ една висока температура.

Отпаданото и изнеможеното състояние въ малкото дѣте прѣдставлява поголѣма опасностъ, отъ колкото блънуването и лудуването. Въ тифозната треска напр. тѣзи двѣ послѣдни признаци прѣдсказватъ опасностъ за възрастнитѣ чловѣкъ, когато въ дѣтето тази фаза на болѣстята се прѣдпочита, отъ колкото изнеможението на тѣлеснитѣ сили, но при това прибавяме, че нѣма нищо абсалутно въ медицината, и трѣба да се има прѣдъ видъ сжщоврѣменно температура на болното лице. Д-ръ Жюль Симонъ казва умалчаването, а най повече преставането на тѣлеснитѣ течности въ дѣцата, а особено на пикочѣта, сж явления отъ голѣма важностъ; отъ появяването на тѣзи явления зависи както лудостята въ *трескавитѣ* болѣсти, тъй сжщо и екламптическитѣ припадѣци въ албуминурията и капиларний бронхитъ. Въ тифозната треска мокротата на кожата показва добъръ признакъ за болното дѣте, когато напротивъ сухостята прѣдбавва лошавъ брай.

Когато всичкитѣ горѣизложени признаци се съединятъ на едно, тѣ прѣдставляватъ болѣстята въ по опасна форма, отъ колкото ако се окаже само единъ отъ тѣхъ. Прогностика (предсказанието) на болѣстята зависи отъ възрастта на дѣтето. Една хропотница по нѣкога въ едно новородено дѣте може да се обърне на пневмония и чрѣзъ една силна диарея да причини смъртъ. Напротивъ не трѣбва да ся страхуваме ако подоб-

на болѣстъ се появи въ едно четири годишно дѣте. Двѣ годишнитѣ дѣца сѣ изложени на тавава опасностъ, както прилепчивата болѣстъ називасма карбункуловъ тифусъ която върлува надъ домашнитѣ птици. Единъ, пътъ като се прегазни рѣката Рубиконъ, животътъ на дѣцата става по обезпеченъ.

Д ръ Н. Христовъ.

Училищна игнена.

ВЛИЯНИЕТО НА УЧИЛИЩЕТО ВРЪХЪ ЗДРАВНЕТО НА ДѢЦАТА

(Продължение отъ брой 20.)

Свидѣтелство и датата на оспоприваванieto. Необходимостъ на периодически повтаряния на оспоприваванieto. Медицинското свидѣтелство, което удостоверява всичко това, и особено това което се отнася за сипаницата и оспоприваванieto се земаше за достатъчно. Истинна бѣха времена дѣто предпазителната сила на вакцината се мисляше че трае презъ цѣлия животъ на чловѣка, времената въ които още не бѣха видели отъ шарка да се поболѣва човѣкъ нѣколко пѣти презъ живота си.

Но опитътъ твърдѣ ясно е доказалъ, че предпазването на вакцината е временно, че единъ човѣкъ, който се шарилъ може още единъ пѣтъ да се поболи отъ шарка, и че непримчивостта не може да трае за дълго време.

Да се задоволиме, както едно време, само съ едно свидѣтелство, което удостоверява, че лицето е било оспопривавано, и да го гледаме като оспопривито, каквато и да е *датата на вакцинирванieto* или единъжъ като е шарено да мислиме, че за напредъ не ще да се поболѣе отъ шарка, днесъ съставлява едно опасно маменне.

Така не е достатъчно доказателство ако се указва при постѣживанieto на ученикътъ, че, той е билъ оспоприваванъ или

шаренъ: голѣма е разликата отъ предположението, което произлиза отъ такъва едни удсстовѣренія, до самата истина.

Най доброто оспопрививанне предпазва отъ шарка само за нѣколко време, и като това време не е опрѣдѣлено, най доброто средство за предпазване е *честото оспопривованне*, даже ако стане нужда *и на година*. Ние Това препорѣчваме и това правимъ.

Прочее ние предлагаме въ интереса за здравието на дѣцата въ училището да се приематъ *периодическия оспопрививания*.

Освѣнъ това ние настояваме, че е необходимо: ако е работата да иматъ значение свидѣтелствата, да се означава, до колкото е възможно: освѣнъ факта на оспопрививаннето, и времето въ което е била направена тая операция. Не е безразлично за единъ училищенъ лѣкаръ, напримѣръ, ако се знае че едно дѣте е било оспопрививано преди шестъ години или пакъ преди една година.

чистота на дѣцата. Въвѣка заранъ при отварението на училището, наставникътъ или наставницата трѣба да прегледватъ чистотата на дѣцата. Това прегледване не трѣбва да се ограничава само съ прегледването на лицето и рѣцетѣ, но особено трѣбва да се преглежда главата и състоянието на космитѣ. Нечиститѣ дѣца трѣбва да се мѣрятъ, за да знаятъ родителитѣ имъ че общинското училище е едно мѣсто дѣто се изисква благопристайностъ и дѣто не се приематъ дѣцата ако не се зематъ за тѣхъ грижитѣ, които се предписватъ отъ гигиената и приличнето. Въ лицето трѣба да се разгледатъ очитѣ, носа, устата, ушитѣ, за да се види да ли въ тѣхъ нѣма болѣсть. Състоянието на главата изисква особено внимание; ако дѣтето е мръсно праща се у дома си; въ случай на съмнение за нѣкое болѣсть между космитѣ, на нѣкоя поразитарна болѣсть или на нѣкоя обща болѣсть (като келъ, струиен или нѣкой скрофулозни видове и прочее) се показва на училищния лѣкаръ.

Наставникътъ трѣба да нагледва чистотата и приличнето на дрѣхитѣ. Ние знаемъ че е лѣсно да се изисква всичко то-

ва от родителитѣ, но мѣчно може да се получи. Въ тоя случай училищнитѣ каспи принасятъ голѣма полза, като може да се помага на бѣднитѣ дѣца. Не е достатъчно само да се отварятъ безплатно вратата на училището, трѣба още да се подбуждатъ: Като имъ се даватъ награди, книжки, като се купуватъ дрѣшки или обуща на бѣднитѣ дѣца, главната цѣль на женскитѣ дружества трѣба да е подпомаганieto на училищнитѣ каспи.

Болнитѣ дѣца. Прегледванieto на учителя обема сжщо до колкото му е възможно да узнае да ли дѣтето е болно или не. Единъ ученикъ явно боленъ, не е въ състояние да стои въ класа, като има възвишена температура, изринване по снагата, една нерасположеностъ която не го остава да се занимава и слѣдователно трѣба да се испрати при родителитѣ си. Прието е че щомъ едно дѣте има нѣкоя заразителна болѣсть трѣба да се върне у дома си. Но туряннето въ дѣйствие тая мѣрка прѣдставлява голѣми мѣнотии, сжщото става и съ възвръщанieto на едно оздравело или неоздравело дѣте, което се мисли че е съвършенно оздравело.

Ястието. Ястието което си носятъ дѣцата на пладнѣ представля още една мѣнотия. Ако си донесатъ заранѣта, ястието за обѣдъ то бива студено и несмилаемо, неудобство, което зимно време, е още повече трудно. Ако се оставатъ дѣцата да ходятъ у дома си да ядатъ добръ и топло ястие, то това е практично за ония дѣца на които кѣщитѣ сж по-близо и то представлява опасности когато дѣцата преминуватъ презъ улицитѣ, и зематъ навикъ да се шляетъ, да се зазяпватъ и много пѣти вечерния класъ не състои, съ една дума тая мѣрка забърква дисциплината и порядѣка. Въмѣсто да си ходятъ дѣцата у дома, освѣнъ ястието което си донесатъ преготвятъ имъ въ училището по една супа или едно друго топло ястие.

На училищнитѣ портари позволява се да продаватъ на дѣцата, въ време на обѣда, сварени и топли зеленчуци, но имъ е забранено да продаватъ каквито и да е сладки пѣща, тия топли ястиятата допълнитѣ или замѣняватъ студентѣ

ястнети, които зараплата дѣцата си донасятъ. (Но всичко това може да се практикува отъ нѣма и каждъ въ твърдѣ голѣмитѣ градове, каквито у насъ нѣма, таза това по добръ е ако дѣцата си ходятъ за обѣдъ у дома).

Распределение на часоветъ. Работи и почивки (рекреация). Презъ деня дѣтето се занимава съ разни упражнения и въ сжшото време има часове за почивки. Твърдѣ голѣма редовность трѣба да се съблюдава въ тѣхното распределение и променение, тѣ ще бждатъ повече полезни и по-добръцѣнни, ако деветъ бѣде распределенъ така щото умственитѣ упражнения и физическитѣ упражнения и времето за почивка да идатъ така щото дѣте да не се заморява нито умствено нито тѣлесно.

Минаха се ония врѣмена дѣто единъ классъ траеше не прекъснато два или три часа: система, която уморяваше, отслабваше умътъ, и вдѣхваше на дѣцата отвръщение къмъ работата и самото училище.

Учението на дѣтето трѣбва да трае три часа предъ пладиѣ и три послѣ пладиѣ, рано да започнува въ 9 часа и подиръ пладиѣ въ 1 часа. Не трѣба да се иска отъ дѣцата нѣщо вънъ отъ силата имъ и да не се излага здравето имъ на опасность.

Редакция моли неплатившитѣ си абонати да побързатъ да внесатъ дълга си, тъй като годината вече наближава да се свърши.
